

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра української мови

ВИРОБНИЧА (ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА

Спеціальність 7.02030301 Українська мова і література*
(заочна форма навчання)

Методичні рекомендації

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Виробнича (педагогічна) практика студентів п'ятого курсу факультету української філології та журналістики є складовою частиною навчального процесу, здійснюється з метою закріплення теоретичних знань з дисциплін психолого-педагогічного циклу, основного (фахового) циклу і власного досвіду в єдину систему професійних знань. На практиці з української мови та літератури студенти під керівництвом викладачів та вчителів оволодівають необхідним мінімумом професійно-методичних умінь, що забезпечує реалізацію основних функцій учителя старшої школи.

Зміст педагогічної діяльності студентів визначається тими функціями, які їм доведеться виконувати під час практики, а саме: вчителя-предметника старшої школи, дослідника, асистента, консультанта-репетитора, керівника гуртка.

Мета виробничої (педагогічної) практики – підготувати студентів п'ятого курсу до самостійного і цілісного виконання функцій учителя-предметника та класного керівника старшої школи.

Завдання виробничої практики:

1. Розвиток і вдосконалення студентами загальнопедагогічних умінь та навичок, які були набуті протягом практики на четвертому курсі.
2. Застосування та поглиблення знань, набутих у процесі теоретичного навчання в університеті, інтеграція знань із психолого-педагогічних і фахових дисциплін.
3. Забезпечення практичного пізнання студентами закономірностей професійної діяльності та оволодіння способами її організації, вміння вирішувати конкретні методичні завдання згідно з умовами педагогічного процесу.
4. Виховання в студентів потреби систематично поновлювати свої знання і творчо застосовувати їх у практичній діяльності.
5. Формування вміння проводити уроки з фаху, використовуючи сучасні методи і прийоми навчально-пізнавальної діяльності.
6. Розвиток вміння здійснювати виховну роботу.
7. Формування вміння проводити науково-дослідницьку роботу.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

Практична діяльність студентів четвертого курсу здійснюється за індивідуальним планом, який складає кожен студент на початку практики. Хід і результати роботи фіксуються у щоденнику практики. Після завершення виробничої практики кожен студент пише звіт про виконану роботу, подає керівникам практики у визначений термін такі **звітні матеріали**¹:

1. Щоденник з відгуками про роботу студента як вчителя-предметника та класного керівника, які містять рекомендовані оцінки, підписані директором школи, вчителем-предметником і класним керівником (з печатками бази практики).
2. Звіт про виробничу практику (з печаткою бази практики).
3. Конспекти усіх проведених уроків з української мови, української літератури, зарубіжної літератури, які оцінені вчителями-предметниками (не менше 15).
4. Протоколи обговорення залікових уроків (по одному з фаху);
5. Конспекти позакласних заходів (4): з української мови (1), з української літератури (1), конспект виховного заходу з педагогіки (1); з народознавства (1).
6. Характеристики студента як класного керівника і вчителя-предметника (з кожного фахової дисципліни), підписані директором школи, учителем-предметником і класним керівником (з печаткою школи); у характеристиках обов'язково має зазначатися оцінка («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). (Подаються у щоденнику практики, якщо не вистачає аркушів для записів, характеристики друкуються на окремих аркушах).
7. Зразки наочних посібників, що використовувалися на уроках.
8. Повідомлення про хід та результати науково-методичних досліджень з фаху.
9. Звіт про вивчення інтересів учнів, матеріали індивідуально-психологічної профконсультації, їх аналіз.

¹ Студенти, які працюють за фахом, подають звітні матеріали в повному обсязі.

2. ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Виробнича (педагогічна) практика студентів п'ятого курсу факультету української філології та журналістики триває 6 тижнів проходить у чотири етапи.

I етап педагогічної практики (початковий)

I тиждень

Прибувши на базу практики, студент "прикріплюється" до класу (10–11), з яким буде працювати як учитель-предметник та класний керівник.

Студент-практикант здійснює таку діяльність:

1. Бере участь у настановній конференції з педагогічної практики.
2. Знайомиться зі специфікою діяльності школи певного типу, бесідує з адміністрацією закладу про систему навчально-виховної роботи.
3. Бесідує з класним керівником про завдання та систему виховної роботи в класі, склад класу, ознайомлюється з планом виховної роботи класного керівника, журналом, розкладом уроків та іншими документами. Планує виховну роботу на період практики.
4. Вивчає колектив класу, в якому буде проходити практика, налагоджує психологічний контакт. Відвідує уроки в прикріпленому класі для спостереження за учнями та їх інтересами. Збирає первинну інформацію про учнів за допомогою основних загальнопсихологічних методів. Обирає психодіагностичні методики, які будуть найінформативнішими та найдоцільнішими для вивчення інтересів, проводить індивідуально-психологічні профконсультації.
5. Знайомиться з учителем-предметником, вивчає його календарний і тематичний плани роботи, план позакласної роботи. Відвідує та аналізує уроки з фаху.
6. Вивчає можливості використання комп'ютерної техніки для впровадження програмованих завдань з української мови і літератури.
7. Складає індивідуальний план роботи студента-практиканта, план-графік проведення уроків і позакласних заходів та подає їх керівнику практики або старості групи.
8. Відвідує та аналізує виховні заходи, які проводить класний керівник.
9. Ознайомлюється з методичними матеріалами шкільного кабінету (української мови та літератури, зарубіжної літератури, народознавства), вивчає методичну літературу.
10. Складає конспекти пробних уроків, обговорює їх з учителями-предметниками.
11. Обирає тему науково-методичного дослідження з фаху та збирає матеріал.

II етап педагогічної практики (основний)

II-V тиждень

Студент-практикант здійснює таку діяльність:

Навчальну і позакласну роботу з фаху:

1. Готує і проводить уроки з фаху (всі за розкладом). *Студента допускають до проведення уроків тільки за наявності розгорнутого конспекту уроку, підписаного вчителем або керівником практики (за умови, що базою практики є школа м. Кам'янець-Подільського). Студент-практикант подає конспекти для перевірки вчителю або керівнику практики за два дні до проведення уроку/.*
2. Відвідує та аналізує уроки вчителів-предметників (записи нотуються в щоденнику практики).
3. Відвідує позакласні заходи з фаху, які проводять учителі-предметники аналізує їх, готує і проводить не менше одного позакласного заходу з фаху.
4. Проводить індивідуальну роботу з учнями.
5. Перевіряє учнівські зошити та щоденники.
6. Допомогає вчителю-предметнику поповнювати дидактичні матеріали кабінету та самостійно виготовляє їх.
7. Проводить гурткову роботу з фаху.
8. Бере участь у проведенні факультативних занять.
9. Проводить роботу з народознавства.

Виховну роботу з класом:

1. Діагностує рівень вихованості, стан дисципліни, громадської активності класу.
2. Проводить індивідуальну роботу з учнями. Виявляє їх здібності та нахили.
3. Включається в усі види роботи класного керівника:
  - готує учнів до участі в загальношкільних заходах;
  - залучає школярів до гуртків, творчих груп, об'єднань, товариств;
  - організовує чергування учнів, веде облік успішності та перевіряє ведення щоденника;

- допомагає учням скласти програму самовиховання;
- сприяє створенню позитивного морально-психологічного клімату у взаємостосунках між учнями на основі гуманності, співпереживання, взаємодопомоги, чуйності;
- коригує взаємини між вихованцями, формує в них морально-етичну культуру;
- бере участь у підготовці та проведенні батьківських зборів;
- допомагає в організації роботи батьківського активу.

4. Готує і проводить з класом виховні заходи різних видів. Здійснює і фіксує в щоденнику самоаналіз проведеного залікового заходу (для студентів, які проходять виїзну практику – 3 самоаналізи).

5. Відвідує та аналізує (в щоденнику) виховні заходи, що проводять учителі (класні керівники).

6. Використовує сучасні технології виховання: особистісно-орієнтований підхід, врахування індивідуальних особливостей тощо.

Методичну і дослідницьку роботу:

1. Бере участь у шкільних виробничих нарадах, засіданнях методичного об'єднання, семінарах класних керівників.

2. Відвідує методичні наради або консультації, що проводять методисти.

3. Систематично аналізує свою практичну діяльність і досвід навчально-виховної роботи в щоденнику практики.

4. Аналізує передовий досвід вчителів-предметників і класних керівників.

5. Збирає матеріал з теми науково-методичного дослідження та теми курсової і бакалаврської робіт.

6. Вивчає наукову літературу з фаху, педагогіки і психології.

7. Виконує завдання з психології: опрацьовує анкети опитаних, складає карти первинної індивідуально-психологічної профконсультації та карти інтересів, обробляє їх результати. Розробляє пропозиції щодо роботи педагога з учнями.

III етап педагогічної практики (заключний), VI тиждень

На заключному етапі педагогічної практики студент виконує таку роботу:

1. Готує звітні матеріали з практики.

2. Складає і пише звіт про виконану навчальну і позакласну роботу з методичну та виховну роботу, вивчення учнівських інтересів, який містить не лише узагальнені, теоретично осмислені дані, але й педагогічні висновки про організацію роботи в класі. Звіт складається за схемою та завіряється підписом студента (зі змістом звіту бажано ознайомити класного керівника).

3. Подає звітну документацію для перевірки та оцінювання.

IV етап педагогічної практики (підсумковий)

I тиждень навчання після закінчення практики

На підсумковому етапі студент здійснює таку діяльність:

1. Здає звітну документацію для перевірки та оцінювання.

2. Бере участь у засіданні факультетської комісії із захисту виробничої практики.

3. Відвідує підсумкову науково-практичну конференцію з виробничої практики і виступає з повідомленням про хід та результати науково-методичного дослідження.

3. ОBOB'ЯЗКИ ТА ПРАВА СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

Відповідно до *Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України* (Затверджено наказом Міністерства освіти України від 8.04.93 № 93 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти від 20.12.94 № 351) студенти вищих навчальних закладів при проходженні практики **зобов'язані:**

- до початку практики одержати від керівника практики від навчального закладу консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників;
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно скласти залік з практики.

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання.

Оцінка студента за практику враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатом підсумкового контролю.

Студент факультету української філології та журналістики, який не виконав програму практики без поважних причин або отримав незадовільну оцінку на підсумковому заліку, відраховується з університету.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважних причин, йому може надаватися можливість пройти –виробничу практику з дозволу керівництва факультету у вільний від навчання час.

Студент має право:

- одержувати консультації вчителів, класних керівників та керівників практики від університету з усіх питань проведення практики;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення організації практики; виявляти ініціативу у виборі форм і методів навчально-виховної роботи.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ УРОКІВ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ ТА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Оцінювання практики учителями-предметниками і класними керівниками

Проведені уроки та виховні заходи керівники від баз практики (учителі-предметники, класні керівники, завучі з навчальної та виховної роботи) оцінюють за 12-бальною шкалою, а саме:

1. Усі проведені відповідно до програми та календарного планування уроки з української мови та літератури (не менше 15).
2. Оцінку за залікові уроки (по 1 з фаху) у протокол ставить учитель-предметник (якщо практика виїзна).
3. Залікові виховні заходи з фаху (українська мова та українська література) та народознавства оцінює вчитель-предметник (якщо практика виїзна).
4. Проведення залікового виховного заходу з педагогіки оцінює класний керівник (якщо практика виїзна).
- 5.

Оцінювання практики керівниками від університету

Результати практики оцінюють за 100-бальною шкалою.

ЗМ 1. Навчальна, методична, виховна робота з фаху українська мова, українська та зарубіжна література – 60 балів (прохідний бал – 36). Оцінюють керівники практики від кафедр української мови, журналістики, історії української літератури та компаративістики.

Види роботи та їх оцінювання **ЗМ 1. Навчальна, методична, виховна робота з фаху українська мова, українська та зарубіжна література (60 балів):**

- складання та правильне оформлення звіту про педагогічну (виробничу) практику – **6 балів**;
- проведення уроків з української мови, української та зарубіжної літератури – **30 балів**;
- проведення та конспекти заходів з української мови (**5 балів**), з української літератури (**5 балів**), народознавства (**5 балів**).
- зразки наочності, яку студенти використовували на уроках – **5 балів**;
- повідомлення про хід та результати науково-методичних досліджень з фаху – **4 бали**.

ЗМ 2. Виховна робота з класом – 25 балів (прохідний бал – 15).

- наявність і правильне оформлення індивідуального плану студента та звіту в частині, що стосується виховної роботи з класом – **2 бали**;
- наявність щоденника практики і фіксація в ньому виконання завдань індивідуального плану; аналіз відвіданих уроків та виховних заходів – **10 балів**;
- вивчення роботи класного керівника: бесіда і ознайомлення з планом роботи – **3 бали**;
- проведення виховного заходу, складання його конспекту та самоаналізу проведеного заходу – **10 балів** (6 балів за проведення, 4 – за самоаналіз).

ЗМ 3. Дослідницька робота в галузі психології – 15 балів (прохідний бал – 9).

- звіт про вивчення учнівської групи – 5 балів;
- матеріали психодіагностики – 5 балів;
- аналіз матеріалів психодіагностики – 5 балів.

**Зразок оформлення титульної сторінки папки
з матеріалами виробничої (педагогічної) практики**

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики

Керівники практики:

Керівник практики від фахової кафедри _____

Керівник практики від кафедри загальної

педагогіки, педагогіки вищої школи та

управління навчальним закладом _____

Керівник практики від кафедри

психології освіти _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

**ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ
З ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ**

Студента (ки) _____ курсу

Спеціальності 7.02030301 Українська мова і література*

(прізвище, ім'я та по батькові)

Місце проходження практики: _____

Термін проходження практики: _____

Оцінювання виробничої (педагогічної) практики:
українська мова і література,
зарубіжна література –

педагогіка –

психологія –

загальна оцінка –

Орієнтовна схема звіту про виробничу (педагогічну) практику

з _____ до _____ 20__ р.
 студента (ки)-практиканта (ки) _____ курсу _____ групи
 факультету української філології та журналістики
 Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

_____
(прізвище, ім'я та по батькові)

У звіті подають такі відомості:

1. Місце проходження виробничої (педагогічної) практики (область, район, місто, школа, клас).
2. Кількісні результати виробничої практики:
  - кількість відвіданих уроків учителів-предметників;
  - кількість проведених уроків;
  - кількість відвіданих і проведених позакласних заходів із фаху;
  - кількість відвіданих і проведених виховних заходів.
3. Характеристика початкового етапу виробничої (педагогічної) практики:
  - участь у настановній конференції та груповій бесіді з керівниками практики;
  - ознайомлення зі специфікою діяльності школи, учителями і класним керівником;
  - знайомство з учнями прикріпленого класу;
  - характеристика наявних методичних матеріалів з фаху у шкільному кабінеті.
4. Аналіз проведеної навчальної та позакласної роботи з фаху:
  - загальна стисла характеристика відвіданих уроків та позакласних заходів з фаху;
  - проведення уроків з фаху, виготовлення наочних посібників та інших допоміжних матеріалів та їх загальний аналіз;
    - короткий самоаналіз проведеного позакласного заходу з фаху;
  - загальна характеристика інших видів роботи: допомога вчителю у проведенні консультацій, роботі з учнями, які мають початковий рівень знань, перевірці зошитів і проведенні гурткової роботи та факультативних занять.
5. Характеристика виховної роботи з класом:
  - аналіз системи роботи класного керівника та своєї роботи у функції класного керівника;
  - загальна коротка характеристика відвіданих і проведених виховних заходів.
6. Аналіз проведеної методичної і дослідницької роботи:
  - участь у шкільних виробничих нарадах, засіданнях методичного об'єднання, семінарах класних керівників;
  - тема науково-методичного дослідження, коротка характеристика зібраного матеріалу.
7. Зауваження і побажання щодо організації виробничої (педагогічної) практики.

“ _____ ” _____ 20__ р. _____
(підпис студента)

Теми науково-методичних досліджень

Проведення науково-методичних досліджень активізує діяльність студентів V курсу, розширює їх світогляд, підвищує ініціативу і робить проходження педагогічної практики з української мови та літератури більш конкретним і цілеспрямованим.

Студенти ознайомлюються з темами науково-методичних досліджень до початку проходження практики, їх зміст конкретизується і уточнюється протягом практики груповими методистами. Матеріали, отримані студентом під час виконання індивідуального завдання, можуть в подальшому використовуватися для виконання дипломних робіт, підготовки та складання державних іспитів.

Результати роботи над науково-методичним дослідженням фіксується в щоденнику педагогічної практики, звіті студента-практиканта.

Українська мова

1. Шляхи формування національної свідомості на уроках української мови.
2. Розвиток пізнавальних здібностей учнів на уроках української мови.
3. Проблемність на уроках мови.
4. Використання елементів програмованого навчання й алгоритмізації на уроках української мови.
5. Роль дидактичного матеріалу в реалізації функцій навчальних завдань.
6. Диференційоване навчання як одна з передумов підвищення рівня знань учнів.
7. Робота над удосконаленням усного мовлення учнів.
8. Організація самостійного вивчення учнями матеріалу за підручником.
9. Впровадження нетрадиційних методів навчання на уроках української мови.
10. Методика проведення різних видів опитування.
11. Методика опрацювання лексичного матеріалу на уроках української мови.
12. Удосконалення орфографічних умінь і навичок на уроках української мови.
13. Формування пунктуаційних умінь і навичок.
14. Особливості проведення уроків української мови в школах нового типу.

Українська література

1. Інноваційні технології у викладанні літератури.
2. Міжпредметні зв'язки в процесі викладання літератури.
3. Нові імена в програмі української літератури та методика донесення їх до учнівської аудиторії.
4. Система оцінювання учнів на уроках літератури.
5. Шляхи та форми проведення уроків вивчення біографії письменника.
6. Наочність як один із засобів підвищення ефективності проведення уроку літератури.
7. Уроки літератури рідного краю в старших класах.
8. Організація позакласної роботи з літератури.

Педагогіка

1. Вивчення мотивації учіння школярів.
2. Вивчення шляхів активізації пізнавальної діяльності учнів.
3. Визначення ефективності застосування методу самостійної роботи на різних етапах уроку.
4. З'ясування можливості застосування проблемних методів навчання при викладанні фахових предметів.
5. Аналіз шляхів і засобів гуманізації відносин між вчителями і учнями, в учнівському середовищі.
6. Аналіз ефективності виховних заходів різного змісту і характеру.
8. Виявлення ставлення юнаків та дівчат до батьків, учителів, дорослих.
9. Вивчення рівня естетичної культури учнів.
10. Вивчення рівня комунікативної культури школярів.
11. Визначення особливостей виховної роботи в навчальному закладі.
12. Аналіз здійснення особистісного підходу у вихованні.
13. Аналіз використання ідей народної педагогіки у виховному процесі.
14. Аналіз роботи класного керівника з виявлення та розвитку здібностей і талантів школярів.